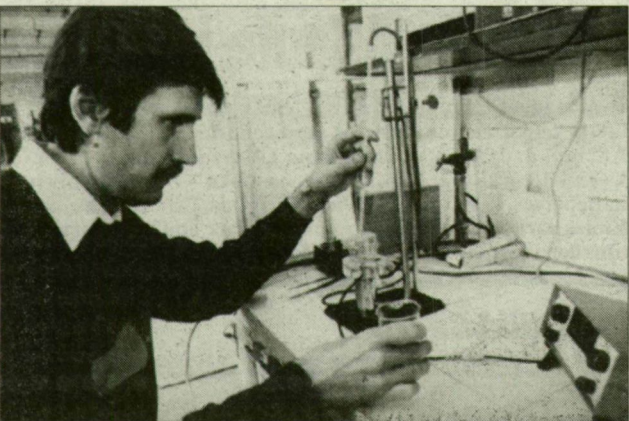

A szegedi kutató. (Fotó: Révész Róbert)

„Nem csoda ez a szer” Dr. Laskay Gábor az emberi értelemre apellál

(Folytatás az 1. oldalról.)

■ **Mikor találkozott dr. Somlyay Gáborral?** – kérdeztük dr. Laskay Gábort.

– Tavaly nyáron a biofizikai világkongresszuson hallottam a beszámolóját. Akkor jöttem haza Manchesterből, az ottani rákkutató intézetben összesen négy évig dolgoztam. Somlyay Gábor eredményeiben sok fantáziát láttam, megkapó volt az ő gondolatának eredetisége. Megismerkedtünk és szívesen vállalkoztam arra, hogy megnézzem a csökkentett deutériumtartalmú víz hatását a növényi sejteken.

■ **A manchesteri intézetben mi volt a munkája?**

– Nem közvetlenül rákkutatással foglalkoztam; olyan anyagok hatásmechanizmusát vizsgáltam, amelyek a sejteket osztódásra ingerlik. Még 1987-ben kerestem az intézet olyan kutatót, aki jártas egy bizonyos módszer alkalmazásában. Akkor még a JATE Biofizikai Tanszékén dolgoztam és növényélettani vizsgálatokat folytattam biofizikai módszerekkel. Először egy, majd három éves szerződést kaptam a manchesteri intézetben – és talán támadt némi affinitásom a rákkutatás iránt. Mindenesetre nagyon kíváncsi lettem Somlyay Gábort hallgatva, hogy vajon a növényi sejtek miként reagálnak a természetes víz deutériumkoncentrációjának csökkentésére. Szűkebb szakterületem ugyanis környezeti hatótényezők és gyomirtószerek sejtélettani hatásainak vizsgálata. A növényi sejtek érzékenyen reagálnak a megváltozott környezeti viszonyokra; ezek közé az úgynevezett nem specifikus stresszreakciók közé sorolható a növényi sejt válasza a csökkentett deutériumtartalmú vízre is.

■ **Hogy lehet az, hogy Somlyay Gábor előtt a világon senkinek nem jutott eszébe a víz természetes deutériumkoncentrációját csökkenteni és ennek az élő folyamatokra gyakorolt hatását vizsgálni?**

– Sokan vizsgálták a másik oldalt, az úgynevezett nehésvíz hatását. De talán azért nem jutott eszébe senkinek a deutériumkoncentráció csökkentése, mert a természetes vízben annyira kevés a deutérium... Másrészt pedig az élő szervezetek azon képessége, hogy elemek izotópjai között különbséget tesznek, még ma sem teljesen feltárt terület. Nem tudom, miért nem jutott eszébe másnak, a lényeg az, hogy ez az eredeti gondolat tudományos és gyakorlati szempontból egyaránt számos új kérdést indukált.

Sulyok Erzsébet

■ **Bebizonyosodott, hogy a növényi sejtek ugyanúgy reagálnak, mint Somlyay vizsgálataiban az állati, illetve az emberi sejtek; hogyan?**

– Stressz-rakcióval: a sejtekben lelassult a fotoszintézis, fokozódott a légzés és megváltozott néhány, a sejtmembránban található transzportfolyamat sebessége. Viszonylag rövid idő múlva azonban a sejtek anyagcseréje újra „normális” lett. Vagyis a növényi sejtek alkalmazkodtak az új környezethez, a kisebb deutériumkoncentrációjú vízhez. Somlyay vizsgálati eredményei is azt mutatták, hogy a csökkent deutériumtartalom a normális sejtek osztódását is – ideiglenesen bár – gátolja. A rákos sejtek azonban, amelyek a kísérletek szerint nem képesek erre az alkalmazkodásra, igénylik a deutériumot, és ha ettől megfosztjuk őket, megváltozik a működésük, meghozza úgy, hogy lelassul, illetve megáll az osztódásuk.

■ **Nem tart attól, hogy belekeveredik valami ember-telen ügybe? Nyilvánvaló, hogy a különböző színvonalú sajtóinterpretációktól most már nem menekülhet sem Somlyay Gábor, sem ön – sem a rákbetegek; mi van, ha rákellenes csoda-szernek hiszik a csökkentett deutériumtartalmú vizet mindazok a szenvedők, akik érthetően már csak a csodában hisznek?**

– Kizárólag a tudományos kutatás szintjén, amolyan oldal-ágon kapcsolódom ehhez a dologhoz, de tény, hogy tudományosan megalapozottnak találok Somlyay eredményeit és azt gondolom, mielőbb engedélyezni kellene, hogy a szert gyógyszerként alkalmazzák. Somlyay Gáborral együtt azt állítom, hogy nem csodaszerről van szó. Nagyon sok még a megválaszolatlan kérdés – a legszembeötlőbb az, hogy mi az oka a tumoros sejtek tapasztalt viselkedésének. Tudni kell, hogy minden szervezet, minden betegségfajta, minden stádiumban, s egy csomó más tényező függvényében eltérően reagál. Vagyis nem univerzális – nem csoda – ez a szer. Az is fontos, hogy semmiképpen nem árthat senkinek. Tisztában vagyok a felelősség mértékével; de mást nem tehetek, mint bízom az emberek felnőtségében, értelmében – és hiszem, hogy a progresszív, előremutató felfedezések előbb-utóbb közkinccsé válhatnak.

■ **Borbola István, a Művelődési és Köznevelési Minisztérium főosztályvezetője arról beszélt tegnap a megyei jogú városok Szegeden összegyűlt oktatási szakemberei előtt, hogy a minisztérium fokozottan bevonja majd az önkormányzatokat a köznevelést érintő munkákba, és az eddigieknél jobban támaszkodik majd az iskolafenntartó önkormányzatoktól származó információkra. A nagyobb nyitottság jegyében a főosztályvezető máris elmondta, hogy míg az 1990-es költségvetési pénz 94 százalékban fedezte az önkormányzatok köznevelési ellátását és ehhez csak 6 százalék fenntartói hozzájárulás kellett, addig 1993-ban a központi összeg átlagban csak 55 százalékig (a nagyobb városokban 39-45 százalékig) fedezte a köznevelés önkormányzati kiadásait. A főosztályvezető tájékoztatást adott arról a sajtóságos demográfiai helyzetről, amelyben ma Magyarországon**

■ Országos közoktatási tanácskozás Monetáris elvek vagy szakmaiak?

Fotó: Schmidt Andrea

átlagban egy pedagógusra kevesebb mint egy tucat gyerek jut az iskolákban. (A közölt adatokat felhasználtuk a peda-

gógusi kötelező óraszámame-lésről szóló elemzésünkben).

Borbola István arról igyekezett meggyőzni az egybegyűlt

■ Ezer gyerekre 92 pedagógus jut Kiszolgáltatva a pénzügyi politikának?

A közalkalmazotti bérek A1-es szorzójának változtat-lanul hagyása után újabb kormányzati törekvés borzolja a pedagógustársadalom kedélyeit: az utóbbi időben többször felmerült annak a lehetősége, hogy a közalkalmazotti törvény várható módosításával egyidőben felemelik a pedagógusok kötelező óraszámát. Az óraszámemelés azt jelentené, hogy az iskolák többségében kevesebb ok-tató is el tudná látni a meglévő feladatokat, így munkahelyek kerülnének veszélybe.

képet a nagyvárosokban 18-22 százalékkal több pedagógus tanít a gyermekek számához képest, vidéken pedig majdnem hogy pedagógushiány van. Mindjárt hozzá kell tenni, hogy az 1986-os és 1994-es tanár-gyerekek arány összehasonlítása azért sem eléggé kifejező, mert azóta a gyerekek számának csökkenésével a magyar iskolákban alkalmasint elérték azt az optimális csoport- vagy osztálylétszámot, amellyel a pedagógusok szakmailag a legjobb színvonalon dolgozhatnak. Ami a színvonalat illeti, azt sem nehéz megjósolni, hogy az esetleges kötelező óraszám-növelés árthat az elmélyültebb, árnyaltabb pedagógusi munkának; elvégre is a tanári munka nem egyedül az órák megtartásából áll.

Világos, hogy a pedagógusok kötelező óraszámának esetleges emelése, mértékétől függően, egyenes következményként hozná magával a pedagógusi elbocsátásokat. Egy-szerűen nem jutna elegendő óra. Az nem kétséges, hogy a jelenlegi helyzetben egyik-másik oktatási intézményben, a „szükségesebbnél több” pedagógus dolgozik. A kérdés az, hogy egy esetleges költségve-

tési spórolási akció, amelynek pusztá megtakarítási tétel a végeredménye, megér-e egy szakmailag és társadalmilag egyaránt rossz szellemű lépést. Az iskolákban felbecsülhetetlen szellemi kárt okozna a munkahelyi feszültség, az államnak újabb munkanélküliekkel kellene számolnia, a tanár-képző felsőoktatási intézményeknek szembe kellene néznie mindezek következményeivel, a társadalomnak pedig az-zal, hogy a hajdani nemzetnevelő elhivatottság oda: a felnő-vekvő nemzedék gondolkodá-sát meghatározó értelmiségi réteg kiszolgáltatottja a pénz-ügyi politikának.

■ **A Pedagógusok Szakszervezete szegedi irodájához még nem jutott el a jövő évi költségvetés tervezete, így azzal kapcsolatban, hogy a tervezet pénzügyi hatásai miatt veszélybe kerülhetnek-e pedagógusi munkahelyek is, Papp Jánosné, a PSZ városi vezetője nem tudott konkrétan nyilatkozni. Szegeden egyelőre csak a Békesi-program szövegéből tudnak kiindulni, amelyik nem a már többször szóba került kötelező óraszámemeléssel, hanem „a feladatok ellátásának**

önkormányzati oktatási szakembereket, hogy a Művelődési és Köznevelési Minisztérium nem hagyta cserben a pedagógus szakmát. Meggyőzésül a művelődési miniszternek a pénzügyminiszterhez írott levelével érvelt, amely felveti például, hogy az oktatástámogatás normatív elemeit növelni kell, és elengedhetetlen az A1-es illetményfokozat felemelése. A levél különösen a pénzügyminiszter válaszelevelével összehasonlítva jelezte jól, hogy a művelődési minisztérium erőfeszítéseket tesz: a közoktatási intézmények tekintetében ne monetáris elvek, hanem szakmai megfontolások érvényesüljenek.

S. P. S.

bővítéséről” beszél. A költségvetési tervezet, valamint a közoktatási törvény módosításának lehetőségeit a szakszervezet központjában jelenleg is tanulmányozzák, az azonban a nemrég lezajlott kongresszuson is kiderült, hogy a PSZ nem támogatná a pedagógusok kötelező óraszámának törvényesített emelését, ha az elbocsátásokhoz vezetne. Az óraszámot jelenleg csupán miniszteri rendelet, s nem törvény szabályozza.

Nem kizárt, hogy ez a kérdés is bekerül a szakszervezet és a kormány által folytatott tárgyalás témái közé, így a sztrájk lehetőségét a PSZ városi titkára csak legutolsósá lehetőségeként veszi számításba. A pedagógusoknak közalkalmazottként jogukban áll sztrájkolni, bár a sztrájktörvény által kért „elégséges szolgáltatás” feltételeiben az előző kormánnyal nem jutottak egyezésre, a jelenlegi kormánnyal pedig még nem tárgyaltak róla.

Szegeden nincs sztrájkkészség, mondotta Papp Jánosné, hozzátéve, hogy ehhez egészen fel kellene mérni a pedagógustársadalom sztrájk-készségét is, előzetes felmérés pedig eddig csak a város középiskoláiban történt. Igaz, a szondázás sokatmondó eredménnyel zárult: a szegedi középiskolák pedagógusainak 80 százaléka céljai érdekében támogatná a sztrájkot. A PSZ szerint a kormánnyal folyó tárgyalások végéig nem lehet pontosan megmondani, milyen cél érdekében nyúlhatnának a munkabeszüntetés eszközhöz, ezért tartják elhamarkodottnak a Felsőoktatási Dolgozók Szakszervezete és a Pedagógusok Demokratikus Szakszervezete munkabeszüntetési kérését.

S. P. S. – P. J.

Viselkedjen a közalkalmazott!

Az Alkotmánybíróság e heti teljes ülésén határozatot hozott arról az indítványról, amely a közalkalmazotti törvény egyik rendelkezését kifogásolta. E szerint a közalkalmazott munkahelyén kívül is köteles a beosztásához méltó magatartást tanúsítani. Az alkotmánybíró-sági közlemény szerint a határozat kimondja: „ez a rendelkezés csak akkor alkalmazható, ha a közalkalmazotthoz méltatlan magatartás a köz-

alkalmazotti munka ellátására lényeges és közvetlen kihatással van, és a közalkalmazott alkalmazójának érdeksérelmet okoz”.

Az indoklás rámutatott arra, hogy a közalkalmazottak esetében a magánszférába történő széles körű beavatkozást nyomós közérdek nem indokolja. „A magánéletben tanúsított viselkedés miatt a közalkalmazottat fegyelmi felelősségrevonással fenyegetni csak a valóban súlyos esetekben indokolt. A vitatott rendelkezés – ha a megállapított feltételek szerint alkalmazzák – alkotmányosan nem kifogásolható.”

Három évet kapott a túszejtő gimnazista

Három évi szabadságvesztésre ítélte a bíróság a 17 éves Zs. József diákot, aki a múlt év decemberében a bajai III. Béla Gimnáziumban öt osztálytársát fogvatartva azt követelte: a televízió nyilvánossága előtt mondassa el, hogy a felnőttek nem törődnek eléggé a fiatalokkal. A bajai túszejtőként számon tartott ügy végül szerencsésen, személyi sérülés nélkül ért véget. A Kecskeméti Megyei Bíróság Szenáky János

bíró vezette fiatalkorúak tanácsa, több hétig tartó tárgyalás után szerdán ítéletet hirdetett. A bíróság bűnösnek mondta ki Zs. Józsefet terrorcselekménnyel elkövetett bűntettben, valamint löfeggyverrel és lőszerezéssel való visszaélés bűntettben. Az ítéletet az ügyész tudomásul vette, a vádlott és védője a tényállás téves megállapítása, téves minősítés miatt, enyhítés végett fellebbezést jelentett be.